

Sporočilo za medije:

8. oktober 2015 – danes so vse slovenske mestne občine na Ustavno sodišče RS vložile zahtevo za oceno ustavnosti določb predpisov s področja delovanja in financiranja občin. Zahtevi se je s pobudo pridružilo tudi Združenje mestnih občin Slovenije (ZMOS).

Skupščina Združenja mestnih občin Slovenije (ZMOS), ki jo sestavljajo župani vseh mestnih občin, je že večkrat pozvala predsednika vlade in pristojna ministrstva k čimprejšnji spremembi dosedanje prakse (ne)delovanja države, ko gre za temeljna vprašanja sistema lokalne samouprave. Obravnava problematike, povezane z ureditvijo lokalne samouprave v prihodnje, s poudarkom na njeni organizacijski, funkcionalni in materialno-finančni sestavini (kadrovska politika občin, fleksibilnost trga dela, povečanje izvirnih prihodkov občin, prenos nekaterih državnih nalog na mestne in druge večje občine ter s tem racionalizacija in razbremenitev državne uprave), terja namreč drugačne vzorce delovanja države od sedaj uveljavljenih.

Predvsem pa se tudi od države in njenih organov pričakuje, da bodo spoštovali predpise, ki jih sami sprejemajo. Žal praksa potrjuje nasprotno. Tipičen primer je odvzemanje sredstev občinam iz naslova dohodnine, čeprav gre po zakonu za njihova lastna sredstva. Gre za nedopustno, enostransko in samovoljno ravnanje ministrstva mimo zakonov in Ustave RS, ki ne le krha zaupanje v razmerjih med državo in občinami, temveč ogroža poslovanje občin, posledično pa tudi uresničevanje pravic občanov.

Ker so bili pozivi mestnih občin po doslednem spoštovanju predpisov s strani države (enako kot država pričakuje od občin in od njenih državljanov) brezuspešni, so se mestne občine odločile zagotoviti vzpostavitev zakonitega stanja po ustavnosodni poti.

Izpodbijani so:

- 11. člen Zakona o financiranju občin v povezavi z Dogovorom o višini povprečnine za leto 2015,
- 46. in 46. a člen Zakona o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2014 in 2015,
- Pravilnik o določitvi podprogramov, ki se upoštevajo za ugotovitev povprečnine, in
- 86. a člen Zakona o lokalni samoupravi (status reprezentativnosti ZMOS).

Predlagano je tudi, da Ustavno sodišče RS naloži Državnemu zboru RS, da zakonsko uredi posebne naloge mestnih občin, kot to predvideva Ustava RS.

Predlagateljice ustavne presoje predlagajo začasno zadržanje večine izpodbijanih določb, predvsem pa, da Ustavno sodišče določi, da se do njegove končne odločitve uporablja povprečnina v višini 536 EUR.

Za mestne občine pa je pomembno tudi zadržanje 46. a člena Zakona o izvrševanju proračunov Republike Slovenije, saj Vlada tudi za leto 2016 načrtuje enak ukrep. Z določbami ZIPRS1415 in ZIPRS1617 je oz. bo poseženo v finančno avtonomijo občin in posledično bo ogroženo izvajanje temeljnih nalog mestnih občin.

Razlog vložitve ustavne presoje je torej v tem, da Vlada RS ne le da ni upoštevala dogovora o višini povprečnine za izračun primerne porabe občin za leto 2015 in ni zagotovila znižanja stroškov občin na letni ravni, temveč ima namero tudi za naslednja leta zniževati (lastna) sredstva občin.

Podrobnejši razlogi za izpodbijanje so naslednji:

A. SPLOŠNI:

- izpodbijana ureditev, njena razlaga ter praksa države so v nasprotju z Ustavo in Evropsko listino lokalne samouprave (z vidika načel ustreznosti in sorazmernosti finančnih virov, samofinanciranja, samostojnosti itd.)
- ogrožena je finančna, funkcionalna in organizacijska samostojnost ter delovanje mestnih občin.
- zlasti neupoštevanje določb Zakona o financiranju občin s strani države predstavlja nezakonito in protiustavno ravnanje ter neposredno vpliva na obseg sredstev, ki bodo tudi v naslednjih letih namenjena za financiranje nalog lokalnega pomena
- z navedenim so prizadete tudi pravice v mestnih občinah živečih občanov (npr. pri zagotavljanju predšolske vzgoje, zagotavljanju socialnih transferov itd.).
- ogrožena pa je tudi pravica mestnih občin do njihovega učinkovitega in uspešnega združevanja.

B. KONKRETNI:

- kar se tiče 11. člena Zakona o financiranju občin (ZFO) in Dogovora: sporna je razlaga in uresničevanje ZFO, ki pripelje do Dogovora, s katerim ni več zagotovljena enakost pravic prebivalcev vseh občin, tudi gospodarsko manj razvitih - v konkretnem primeru sta bili reprezentativni združenji prevarani, ker je Vlada izpeljala samo znižanje povprečnine, ne pa tudi ukrepov, ki bi v skladu z Dogovorom znižali stroške pri delovanju občin; tisti ukrepi, ki so bili realizirani, pa so učinkovali le v korist malega števila občin.
- kar se tiče ZFO in ZIPRS ter Pravilnika o določitvi podprogramov, ki se upoštevajo za ugotovitev povprečnine: Vlada pri izračunu povprečnine že več let (od 2009 do 2016) deluje protiustavno, saj povprečnine ne izračunava več v skladu s predpisano metodologijo, temveč jo izračunava samovoljno (razkorak med potrebnimi in dodeljenimi sredstvi pa je zato vsako leto večji), minister pa je izdal pravilnik brez podlage v zakonu.
- kar se tiče 46. a člen ZIPRS1415: ta lastna sredstva občin spreminja v odstopljena sredstva in povzroča odvisnost občin od države ter negativno vpliva na smotrno

upravljanje s sredstvi občin (to še posebej velja za mestne občine, ker opravljajo vlogo regionalnih središč).

- kar se tiče 86. a člena ZLS: gre za neenakopravno obravnavanje mestnih občin oz. njihovega združenja, kajti zakon ne upošteva, da je v Sloveniji uveljavljen princip dvotipske občine, poleg tega pa so mestne občine ustavna kategorija.

- kar se tiče zahteve po zakonski ureditvi posebnih nalog mestnih občin: predlagano je spoštovanje Ustave (njen 141. člen določa, da mestna občina opravlja kot svoje tudi z zakonom določene naloge iz državne pristojnosti, ki se nanašajo na razvoj mest) in odločbe Ustavnega sodišča, ki je že l. 1996 naložilo zakonodajalcu, da sprejme ustrezen zakon v zvezi s tem.

Skupščina ZMOS in vsaka od mestnih občin posebej so za skupnega pooblaščenca za prejemanje pisanj v zvezi z zahtevo in pobudo za presojo ustavnosti določile dr. Miloša Senčurja, sekretarja združenja.